

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

פילוסופיה של ההלכה ופילוסופיה של החינוך - 63746

תאריך עדכון אחרון 17-08-2022

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך יהודי

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר אבינועם רוזנק

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: avinoam.rosenak@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום דרך דוא"ל

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

בשלב הראשון של הקורס: סקירת קצרה של מודלים מרכזיים בפילוסופיה של ההלכה לאור שיטות משפטיות, הרמנויטיות ותרבותיות (כמצוי בכתבי שגיא, סילמן, רוס ואחרים).
בשלב השני: בחינה של מודלים בתחום הפילוסופיה של ההלכה שבאים מתחום הפילוסופיה של החינוך. התודעות לזיקה ההדוקה בין שתי המערכות הפילוסופיות הללו.

מטרות הקורס:

להבין את המימד הפילוסופי והפילוסופי חינוכי המצוי מאחורי הטקסט ההלכתי על כל גווניו.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

- הכרת מודלים מגוונים בתחום הפילוסופיה של ההלכה
- הכרת הכלים האנליטיים בהקשר ההלכתי המצויים במחשבה החינוכית
- הבנת התפתחות מחקר תחום הפילוסופיה של ההלכה על ידי שימוש בכלים מתחום הפילוסופיה של החינוך.

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: הרצאה ודיון

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

שיעור 1: מבוא

- שיעור 2-4: ההלכה ומושג הכוח והסמכות: פורמאליזם, פוזטיביזם ומהותניות, הרמנויטיקה ופמיניזם
- שיעור 5: ההלכה והפילוסופיה של החינוך - מבוא
- שיעור 6: שוואב והפילוסופיה של ההלכה.
- שיעורים 7-8: תיאוריה ופרקסיס - חינוך והלכה
- שיעורים 9-10: הלכה כהתרחשות.
- שיעורים 11-13: ההשלכות של המחשבה החינוכית בהלכה על הפסיקה היהודית בעידן המודרני.

חומר חובה לקריאה:

1. רחל אדלר, פמיניזם יהודי: תיאולוגיה ומוסר, הוצאת ידיעות אחרונות, תל אביב תשס"ט.
2. יעקב אלבוים, להבין דברי חכמים, ירושלים תשס"א, עמ' 41-13
3. יצחק אנגלרד, מבוא לתורת המשפט, ירושלים תשנ"א, עמ' 99-1
4. בנימין בראון, 'פורמליזם וערכים: שלושה דגמים',
5. משה הלברטל, מהפכות פרשניות בהתהוותן - ערכים כשיקולים פרשניים במדרשי הלכה, ירושלים

- תשנ"ז, פרקים א-ב
6. משה הלברטל, דוד הרטמן והפילוסופיה של ההלכה, מחויבות יהודית מתחדשת, כרך א, תל-אביב תשס"ב, עמ' 13-36
 7. דוד הרטמן, הרמב"ם - הלכה ופילוסופיה, הוצאת עם עובד, תל-אביב 1979, עמ' 15-36.
 8. אברהם יהושע השל, תורה מן השמים באספקלריה של הדורות, הוצאת דפוס שונצין, לונדון וניו-יורק תשכ"ב
 9. יאיר לורברבוים וחיים שפירא, "איגרת השמד לרמב"ם: ויכוח הרטמן סולובייצ'יק בראי הפילוסופיה של המשפט", מחויבות יהודית מתחדשת: על עולמו והגותו של דוד הרטמן, עורכים: א' שגיא וצ' זוהר, הקיבוץ המאוחד, תל אביב תשס"ב, עמ' 345-374
 10. ברכיהו ליפשיץ, "אגדה" ומקומה בתולדות התורה שבעל פה, שנתון המשפט העברי, כב (תשס"א תשס"ג), עמ' 233-328
 11. יוחנן סילמן, קול גדול ולא יסף, הוצאת מאגנס, ירושלים תשנ"ט.
 12. יוחנן סילמן, 'היקבעויות הלכתיות בין נומינאליזם וריאליזם: עיונים בפילוסופיה של ההלכה', דיני ישראל יב (1986), עמ' רמט-רסו.
 13. יוחנן סילמן, 'מקור תוקפן של ההוראות ההלכתיות: עיון מטה-הלכתי', עיונים חדשים בפילוסופיה של ההלכה (תשס"ח), עמ' 3-25.
 14. אריאל פיקאר, פסיקתו של הרב עובדיה יוסף בהלכות נידה: ביקורת תרבות, עיונים חדשים בפילוסופיה של ההלכה (תשס"ח), עמ' 453-489.
 15. אריאל פיקאר, משנתו של הרב עובדיה יוסף בעידן של תמורות: חקר ההלכה וביקורת תרבות, הוצאת אוניברסיטת בר אילן, רמת גן תשס"ז.
 16. מנחם פיש וחיים שפירא, "פולמוסי הבתים: המחלוקת המטא-הלכתית בין בית שמאי לבית הלל", עיוני משפט, כב (2), יוני 1999, עמ' 461-497 שלום רוזנברג, לא בשמים היא - תורה שבעל פה כמסורת וחידוש, אלון שבות תשנ"ז
 17. מנחם פיש, 'פרשנות דחוקה וטקסטים מחייבים: האוקימתא האמוראית והפילוסופיה של ההלכה', עיונים חדשים בפילוסופיה של ההלכה (תשס"ח), עמ' 311-344.
 18. אורית קמיר, פמיניזם, זכויות ומשפט, אוניברסיטה המשודרת, 2002, עמ' 60-17
 19. אבינועם רוזנק, הפילוסופיה של ההלכה במשנתו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק, עבודה לשם קבלת תואר דוקטור, האוניברסיטה העברית בירושלים, תשרי תשנ"ח
 20. אבינועם רוזנק, ההלכה כמחוללת שינוי: עיונים ביקורתיים על הפילוסופיה של ההלכה, מאגנס, ירושלים תשס"ט.
 21. אבינועם רוזנק, 'אגדה והלכה - הרהורים על מגמות בהגות ובמחקר הפילוסופיה של ההלכה', מסע אל ההלכה, קובץ מאמרים, עמיחי ברהולץ (עורך), הוצאת ידיעות אחרונות ובית מורשה בירושלים, תל-אביב 2003, עמ' 285-312
 22. תמר רוס, ארמון התורה ממעל לה: על אורתודוקסיה ופמיניזם, עם עובד תשס"ז
 23. הרב עמנואל רקמן, 'ההלכה: גישות אורתודוקסיות', פתחים (תשמ"א), עמ' 52-62.
 24. אבי שגיא, יהדות: בין דת למוסר, תל-אביב 1998, פרק א
 25. אבי שגיא, הרהורים על המכשלות ועל האתגרים בפילוסופיה של ההלכה, עיונים חדשים בפילוסופיה של ההלכה (תשסח), עמ' 41-27
 26. נועם זוהר, 'פיתוח תאוריה הלכתית כבסיס חיוני לפילוסופיה של ההלכה', עיונים חדשים בפילוסופיה של ההלכה (תשסח), עמ' 63-43
- L. Dreyfus, 'Knowledge and Human Values: a Genealogy of Nihilism', in: Teachers College Record, Volume 82 (November 3, Spring 1981), pp. 507-519
Kevin Schilbrack, Thinking Trough Rituals: Philosophical Perspectives

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 20 %
הגשת עבודה 80 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:

בהנחה שאין מגיפה הסוגרת את כולם בבית הקורס ינוהל פנים בפנים בכיתה ללא זום מלווה וללא הקלטות. אני מאמין שלמידה היא דיאלוג חי בין המורה לכיתה. הנוכחות זה בפני זה היא התרחשות מרכזית בתהליך הלימוד. השיעורים אפוא לא יוקלטו אלא אם לא יתקיים שיעור במרחבי הקמפוס. המצגות שילוו את השיעור אינן חלק מהחומרים שמועברים לתלמידים. אם תרצו ליטול את המידע היוזאלי בהם תוכלו לצלם אותם במהלך השיעור. המידע הטקסטואלי שיש בהם יישלח אליכם במודל כמו גם דברי סיכום שלי והוראות קריאה - בסוף כל שיעור.